

Finansutskottet

Statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030 (SRR 7/2016 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet. Tidsfrist: 15.3.2017

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Matti Kahra, finansministeriet
- lagstiftningsråd Leo Parkkonen, finansministeriet
- enhetschef Ari-Pekka Manninen, kommunikationsministeriet
- trafikråd Saara Jääskeläinen, kommunikationsministeriet
- konsultativ tjänsteman Kaisa Pirkola, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- industriråd Petteri Kuuva, arbets- och näringsministeriet
- miljöråd Magnus Cederlöf, miljöministeriet
- specialforskare Kimmo Ollikka, Statens ekonomiska forskningscentral
- forskningsdirektör Paula Horne, Pellervo ekonomisk forskning PTT
- ledande expert Tiina Haapasalo, Finlands näringsliv rf
- energiexpert Anssi Kainulainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- näringspolitisk sakkunnig Pia Björkbacka, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- skyddsexpert Otto Bruun, Finlands naturskyddsförbund rf
- klimatexpert Kaarina Kolle, WWF Finland
- direktör Jouni Haikarainen, Gasum Ab
- verkställande direktör Hille Hyytiä, Motiva Ab
- professor Peter Lund, Aalto-universitetet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Climate Leadership Council
- professor Jero Ahola, Villmanstrands tekniska universitet.

Utlåtande FiUU 1/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Statsrådets redogörelse innehåller en nationell energi- och klimatstrategi på medellång sikt fram till 2030. Den bygger på målen för utsläppsminskningen fram till 2030 inom EU:s bördefördelningssektor och på regeringens Sipiläs energipolitiska riktlinjer. Vidare baserar sig redogörelsen på betänkandet *Energi- och klimatfärdplan 2050* från den parlamentariska energi- och klimatkommittén. Betänkandet godkändes i oktober 2014.

Energi- och klimatmålen jämförs utifrån två scenarier. *Basscenariot* bedömer om de nuvarande politikåtgärderna räcker till och *politikscenariot* tar ställning till vilka effekter nödvändiga nya åtgärder har. De nya åtgärderna är avpassade så att klimatmålen för 2030 och energiriktlinjerna i regeringsprogrammet kan uppfyllas. Samtidigt framhåller regeringen att det behövs fler insatser efter 2030 för att genomföra de långsiktiga målen.

Redogörelsen specificerar målen, men genomförandet är fortfarande öppet i många fall. Detta gäller i synnerhet utsläppsminskningar inom den icke-handlande sektorn. De kommer dock att preciseras i den klimatpolitiska planen på medellång sikt som ingår som ett villkor i *klimatlagen* (609/2015). Planen har utarbetats parallellt med energi- och klimatstrategin. Den ingår alltså ett större paket och kommer att läggas fram för riksdagen i form av en redogörelse i vår.

Avgränsningar

Redogörelsen behandlas i flera fackutskott, som alla lämnar sitt utlåtande till ekonomiutskottet med avseende på sitt ansvarsområde. Finansutskottet beaktar detta i sin behandling av redogörelsen. Följaktligen koncentrerar sig utskottet på frågor som anknyter till statsfinanserna eller rent allmänt återspeglas i tillväxtutsikterna för statsfinanserna antingen direkt eller via politikriktlinjerna eller riskerna. Därför tar utskottet inte ställning till innehållsfrågor av typen hur länge skogsbiomassan kommer att räcka till eller hur kolsänka definieras, trots att de är viktiga frågor för måluppfyllelsen.

Statsfinansiella konsekvensbedömningar

Strategierna i redogörelsen påverkar statsfinanserna främst på två sätt: för det första minskar de förväntade intäkterna av energi- och fordonsskatter med totalt 1,25 miljarder euro 2021—2030. För det andra innebär de samtidigt att det behövs en miljard extra i bidrag för nya teknikprojekt. Vidare medför engångsutgifterna för att använda de föreslagna metoderna en minskning av inkomsterna från utsläppshandeln med uppskattningsvis 160 miljoner euro. Däremot är förändringarna och bidragsbehoven små före 2020-talet.

Samtliga beslut om anslag kommer att fattas i samband med budgetbehandlingen inom ramen för utgiftsramen för statsfinanserna och planen för de offentliga finanserna.

I det följande ger utskottet en komprimerad redogörelse för konsekvenserna av skatteintäkterna och behovet av medel för nya stöd. Avslutningsvis behandlas möjligheterna med skatteutgifter, en fråga som helt och hållet negligeras i redogörelsen.

Utlåtande FiUU 1/2017 rd

a) Skatteintäkter

Konsekvenserna för skatteintäkterna beror praktiskt taget helt och hållet på de ändringar som föreslås i metoderna för att minska utsläppen från trafiken. Det hänger samman med att både energiskatterna och bil- och fordonsskatterna är miljörelaterade. Skattebördan styrs således direkt av koldioxidhalten i drivmedlet eller koldioxidutsläppen från fordon. I bil- och fordonsbeskattningen framträder det tydligt och i energibeskattningen med vissa undantag, exempelvis CHP-anläggningar och torv.

De förutsetta ändringarna är väl kontrollerbara på årsbasis, bedömer utskottet. De är jämförbara med det nuvarande skatteintaget som uppgår till drygt sex miljarder euro redan på årsbasis. Därmed finns det ingenting som tyder på att skatteintäkterna skulle minska drastiskt även om de minskar i takt med att användningen av förnybar energi ökar och energieffektiviteten förbättras. Det finansiella underskottet kan åtgärdas exempelvis med mindre skattehöjningar eller med en finjustering av strukturen.

Överlag är avkastningen av bränsle- och bilskatterna relativt stabil i Finland och det beror i hög grad på att bilparken är gammal. Även om det är oundvikligt att transportsektorn kommer att omdanas och bland annat elbilarna blir fler, tar det tid innan bilparken förnyas. Dessutom bygger också den strategiska riktlinjen med skyldighet att blanda biodrivmedel i brännolja på förbränningstekniken. Skyldigheten att distribuera biodrivmedel i kombination med en miljörelaterad bränslebeskattning bildar överlag ett kostnadseffektivt styrsystem för att få ut biodrivmedel på marknaden.

b) Nya anslagsbehov

Nya anslag behövs huvudsakligen för stöden till förnybar energi. Bland de viktigaste märks produktionsstödet till förnybar el, som 2021—2030 omfattar totalt 265 miljarder euro, och regeringens stödprogram för spetsprojekt inom energisektorn, som föreslås fortsätta 2019—2023. Stödprogrammet kommer att få en årlig anslagsfullmakt på 60 miljarder euro under hela perioden. Programmet är avsett för försöksprojekt med ny teknik som är förknippade med betydande tekniska och ekonomiska risker. Dessutom kommer en del av anslaget att gå till projekt av typen bioraffinaderier.

De nya anslagsbehoven ska också täcka energistöd av den typ vi har nu, och den årliga fullmakten ska utökas en aning. Den till buds stående fullmakten innefattar således 240 miljarder euro 2021—2030. Fortfarande spelar stödet för elproduktion med förnybara energikällor en större roll än de nya stöden och fullmakterna. Avsikten är att produktionsstödet ska finnas kvar in på nästa decennium. Sammanlagt beräknas stödet uppgå till 1,34 miljarder euro 2021—2030.

De nuvarande och de nya stödformerna står allt som allt för enorma belopp och de möjliggör därmed betydande politikriktlinjer. Regeringens spetsprojekt för *koldioxidfri, ren och förnybar energi på ett kostnadseffektivt sätt* lyfter fram möjligheterna med flytande biodrivmedel, produktion av biogas och tekniktillväxt. Detta vägval grundar sig på ambitiösa klimatmål som kräver ytterligare åtgärder. I det läget erbjuder skogstillgångarna i kombination med bioproduktion och en-

Utlåtande FiUU 1/2017 rd

ergianvändning baserade på skog snabbast tillräckligt omfattande lösningar på kort sikt. Sett mot den bakgrunden är den här typen av lösningar motiverade.

Behovet av stöd har å andra sidan ett samband med utsläppshandeln. När priserna är låga, vilket de har varit redan länge, tenderar företagen att förlora intresset för att investera och satsa på utveckling. Då behövs det utvecklingsinsatser från samhällets sida, och de blir lönande om de sätts in på rätt projekt.

Med ett diversifierat urval av stöd kan man också ta hänsyn till vilka stöd det behövs för olika typer av teknik och teknikutveckling. Sett ur det perspektivet är det befogat att fortfarande ha kvar exempelvis investeringsstödet för försöksprojekt på ett tidigt stadium. Det är en aspekt som kommer att ha relevans också framöver, bland annat när de nuvarande inmatningspriserna för vindkraft ersätts med teknikneutrala anbudsförfaranden.

c) Skatteutgifter

Redogörelsen går inte alls in på skatteutgifterna i skattesystemet och de kommer följaktligen inte att ändras. Det hade dock varit nödvändigt att gå in på frågan i ett strategidokument av den dignitet som redogörelsen utgör, eftersom strategin stakar ut utvecklingen för åtgärder på medellång och lång sikt. Strukturer går att ändra, inte minst när kontrollperioden är tillräckligt lång.

Våra nuvarande energiskatter innehåller årliga skatteutgifter till ett belopp på cirka 1,3 miljarder euro. Där ingår bland annat sänkt skattesats på el till industrin och lägre skatt på dieselolja än miljökriteriet kräver för nyttotrafik. Tillsammans utgör de drygt en miljard årligen i utgifter i form av stöd. I likhet med flera andra skatteutgifter är de etablerad praxis och kan motiveras med goda skäl.

Utskottet vill dock lyfta fram skatteutgifterna för den energiintensiva industrin eftersom de i ett flertal sammanhang har ansetts vara både dyra och ineffektiva. Så sägs det bland annat i en ny studie som behandlar energiskattereformen från 2011¹. Där sägs det bland annat att skatteutgifterna inte stöder företagets internationella konkurrenskraft som förväntat. Dessutom inkräktar de i hög grad på den interna konkurrensen mellan olika branscher och gynnar stora företag på marknaden. Studien gjordes på uppdrag av statsrådets kansli och genomfördes av forskare på Statens ekonomiska forskningscentral VATT.

Utskottet anser resultaten vara anmärkningsvärda redan om man ser till hur de motiveras. Vidare är de årliga utgifterna betydande i jämförelse med de direkta stöden, omkring 220 miljoner euro. En närmare genomgång kunde övervägas också av den anledningen att utgifternas räckvidd utvidgades så sent som 2012. Före det fanns det mer exakta kriterier för skatteutgifterna och de årliga utgifterna var bara 10 miljoner euro. I och med reformen inbegreps mer än tio gånger så många företag som tidigare. Detta trots att det redan då kunde förutses att skatteutgifterna kommer att gå till en betydligt större grupp än vad som är syftet.

¹ Statsrådets kansli 19.12.2016, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 61/2016, Utvärdering av energiskattereformen 2011.

Utlåtande FiUU 1/2017 rd

Vi behöver alltså en översyn av stödkriterierna. Det vore samtidigt den typen av strukturell analys som då och då är både nyttig och önskvärd för att optimera skattesystemet. Samtidigt kunde man skapa ett nytt handlingsutrymme på cirka 200 miljoner euro på medellång sikt.

Effekter för samhällsekonomin

De ekonomiska konsekvenserna av redogörelsen har analyserats i det brett upplagda forskningsprojektet Keiju ”*Kestävä energia- ja ilmastopolitiikka ja uusiutuvien rooli Suomessa*”² som leds av VTT. Projektet räknar med att nationalprodukten kommer att vara en aning lägre (-0,6 %) än i basscenariot 2030. Nedgången kommer av att privat konsumtion och investeringar har sjunkit och utrikeshandeln mattats av. Också sysselsättningen kan sjunka (-1,15 %) trots att utvecklingen i övrigt förbättrats.

Ser man till resultaten är de kalkylerade förändringarna alltså ganska små. Det förklaras delvis av att förändringarna genomförs kontrollerat utifrån det befintliga systemet. Beräkningarna är dock statiska och innehåller en hel rad osäkerhetsfaktorer. Överlag är det svårt att förutse vilka dynamiska effekter eller verkningar stora teknikförändringar har för den allmänna kostnads- och prisutvecklingen. Studien ger dock en fingervisning om storleksklassen på effekterna av åtgärderna och den är därför viktig.

Utskottet har i och för sig ingenting att invända mot bedömningen av effekterna. Likaså är de tre dimensionerna som står i fokus för energi- och klimatpolitiken, det vill säga kostnadseffektivitet, leveranssäkerhet och hållbar miljöutveckling, befogade och vi måste kunna värna om dem i val-situationer. Dessutom finns det all anledning att komma ihåg att samhällsekonomin också påverkas om vi inte gör någonting alls och klimatförändringen fortskrider.

Däremot anser utskottet det viktigt att bedöma vilka risker som är förknippade med riktlinjerna i redogörelsen, vilka effekter de har och hur de ska beaktas i politikriktlinjerna. En sådan analys saknas trots att redogörelsen på flera ställen lyfter fram dels den pågående energiomställningen, dels de anknytande osäkerhetsfaktorerna. I det följande tar utskottet i korthet upp dessa frågor.

Riskbedömning

I utfrågningen av de sakkunniga kom flera olika risker fram, som alla kan ha stor inverkan på den kommande utvecklingen i samhällsekonomin. De mest aktuella hör ihop med pågående lagstiftningsprojekt i EU (bördefördelning, LULUCF, utsläppshandel). Det hänger i sista hand på dem i vilken utsträckning skogstillgångarna i vårt land kan användas för energiproduktion. Även om slutresultatet är gynnsamt för Finland, måste vi fortfarande analysera bland annat om skogsbiomassan kommer att räcka till och hur det är ställt med biodiversiteten. Också förändringarna i klimatet kan medföra större skador på skogarna och därmed försämra skogstillväxten.

En annan öppen fråga är med vilka medel de ambitiösa målen för minskade utsläpp från trafiken ska uppfyllas. Frågan utreds av en nyligen tillsatt parlamentarisk arbetsgrupp, och det finns än så

² Statsrådets kansli 2.2.2017, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 21/2017, Konsekvensanalyser av energi- och klimatstrategi: Sammanfattande rapport.

Utlåtande FiUU 1/2017 rd

länge inga uppgifter om slutresultatet. Redogörelsen siktar så högt att det rentav kan vara omöjligt att nå målen. De bör därför bedömas utifrån perspektivet ”tänk om”. Samtidigt vore det önskvärt att ännu mer kraftfullt lyfta fram alternativa styrmedel.

Stora satsningar på biomassa gör sannolikt att det uppstår konkurrens om virke. Redan nu är staten part i denna balansakt där man försöker styra virkesanvändningen på ett ekonomiskt rationellt sätt. Det ligger onekligen i Finlands intresse att virket används på rätt sätt och att hög förädlingsgrad prioriteras. Den vägen kan man också ta fram nya högteknologiska produkter med exportpotential.

Om riskerna bedöms i ett globalt perspektiv och framtidsorienterat, bör man fråga sig vilka typer av teknik det redan nu finns och kommer att finnas efterfrågan för på världsmarknaden. De sakkunniga påpekade bland annat att mer än 90 procent av investeringarna i förnybar energi i världen avsåg solenergi och vindkraft 2015. I redogörelsen anses dock de här produktionsformerna ha liten betydelse i Finland. Det är en snäv vinkling eftersom teknik för solenergi och vindkraft utvecklas och tillverkas i Finland och eftersom de är av stor betydelse för exporten. Frågan är alltså av stor relevans eftersom vi med energiinvesteringar skapar en väg in i framtiden och låser tekniken för lång tid framöver.

De nya stödformer som läggs fram i redogörelsen är även de inriktade på bioenergi, även om de egentligen inte utesluter någon teknikform. Därför vore det till fördel att gå igenom andra till buds stående stödformer och se hur de används. I en ny undersökning från statsrådet,³ sägs det bland annat att Finlands tillväxtpolitik befinner sig vid ett likadant vägskafl som i början av 1990-talet. I ett sådant läge krävs det enligt undersökningen aktivt stöd. En innovationsdriven politik förefaller fortfarande vara den bästa utgångspunkten för tillväxtpolitiken. Det är det lätt att hålla med om. Utskottet menar att man allt emellanåt bör kontrollera om de nuvarande stöden används för ändamål som är bäst i samhällsekonomiskt hänseende⁴.

Avslutningsvis påminner utskottet om att klimatförändringen också påverkar attityder, arbetssätt och värderingar. Delningsekonomi och distansarbete är bra exempel på detta. Förändringen kan komma snabbare än förväntat när smarta elektroniska lösningar får spridning i vardagen. Det behöver alltså inte alltid finnas ett ekonomiskt styrmedel, utan förändringar kommer till stånd på många olika sätt. Också av den orsaken är det både ekonomiskt och nyttigt att göra en analys av vilka styrmedel som ger effekt.

Uppföljning

Den pågående energiomställningen och de nya behoven i dess kölvatten, utvecklingsperspektiven och efterfrågan gör att de grundläggande riktlinjerna är aktuella just nu. Tajmningen påverkas också i hög grad av att det faktum att investeringar kräver långsiktiga framtidsutsikter och en förutsebar omvärld. Lösningarna för nästa decennium och de följande decennierna avgörs alltså

3 Statsrådets kansli, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 11/2017, Varför har företagens investeringar minskat?

4 VATT Policy Brief 1 - 2013, Elias Einiö, Innovaatioiden tukeminen kannattaa

Utlåtande FiUU 1/2017 rd

redan nu, och de nya marknadsutsikterna är enorma globalt sett. För att Finland ska stå sig konkurrensen spelar de strategiska valen en extra stor roll i det här läget.

I redogörelsen sägs det att de uppställda målen kräver att det vidtas åtgärder inom alla branscher. Dessutom måste vägvalen vara långsiktiga och ligga i linje med färdplanen i betänkandet från den parlamentariska energi- och klimatkommittén. Å andra sidan vill man behålla tillräckligt stor flexibilitet och dynamik för att det i förekommande fall ska gå att reagera snabbt på förändrade förhållanden. Utgångspunkterna är väl övervägda, anser utskottet och välkomnar dem.

Det är känt att den tekniska utvecklingen och vår omvärld är förknippade med betydande osäkerhetsfaktorer. Följaktligen är det nödvändigt att ordna med systematisk och sakkunnig uppföljning. Samtidigt anser utskottet det viktigt att vi kan reagera i tid på de globala signalerna. Det i sin tur kräver att uppföljningen innefattar strategisk analys och att det vid behov finns beredskap att omvärdera politikriktlinjerna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar de synpunkter som lyfts fram i utlåtandet.

Helsingfors 14.3.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Timo Kalli cent
vice ordförande Ville Vähämäki saf
medlem Touko Aalto gröna (delvis)
medlem Timo Heinonen saml
medlem Kauko Juhantalo cent
medlem Toimi Kankaanniemi saf
medlem Krista Kiuru sd
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Hanna Mäntylä saf
medlem Mats Nylund sv
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Sami Savio saf
medlem Maria Tolppanen sd
medlem Kari Uotila vänst
medlem Pia Viitanen sd
ersättare Markku Eestilä saml
ersättare Timo Harakka sd
ersättare Lasse Hautala cent
ersättare Pauli Kiuru saml

Utlåtande FiUU 1/2017 rd

ersättare Ozan Yanar gröna (delvis)
ersättare Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Maarit Pekkanen.

Utlåtande FiUU 1/2017 rd
Avvikande mening sd, gröna, vänst

AVVIKANDE MENING

Motivering

Statsrådets redogörelse om en nationell energi- och klimatstrategi från till 2030 innehåller konkreta åtgärder och mål för hur Finland ska uppfylla energi- och klimatmålen fram till 2030. Ett mer långsiktigt mål är att övergå till ett koldioxidneutralt samhälle.

De primära målen med strategin, minskad användning av stenkol och olja, ökad användning av förnybar energi och övergång till ett koldioxidneutralt samhälle på längre sikt, är både önskvärda och nödvändiga för att vi ska lyckas uppnå de internationella klimatmålen. Regeringens mål räcker emellertid inte till för att uppfylla målen i klimatavtalet från Paris. Dessutom måste målen bli mer ambitiösa. I Paris kom världens länder överens om att försöka begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader.

Målen är otillräckliga såväl för Finland som för EU. Finland bör gå in för en uppdatering av målen när halvtidsöversynen av FN:s klimatavtal är aktuell 2018.

Strategin är djupt förankrad i biobränsle och användning av trä för energiproduktion. Det är en riskfylld väg för att möta klimatförändringen och bevara biodiversiteten. Riskerna är i synnerhet förknippade med hur målen för utsläppsminskning kommer att uppnås, hur stamveden ska räcka till för produkter av högre förädlingsgrad, hur sjöar och vattendragen mår, hur det är ställt med biodiversiteten och vilka möjligheter Finland har att gå i spetsen för energitekniken. Dessa risker beaktas inte i tillräckligt hög grad i strategin. I sina egna konsekvensbedömningar framhåller statsrådet att kolsänkan kan halveras fram till 2030 om riktlinjerna kan fullföljas. Det innebär samtidigt att Finlands nettoutsläpp inte minskar alls fram till 2030. Med avseende på klimatförändringen är tidsplanen otillräcklig.

Riskerna med ökad användning av bioenergi får större relevans i och med att EU:s strategier för kolsänkan i våra skogar fortfarande är en öppen fråga. Det är alltså fortfarande delvis oklart i vilken omfattning ökad användning av biomassa gagnar utsläppsminskningen.

Enligt strategin kommer Finland att vara det land i Europa som producerar mest energi med biobränsle 2030. I el- och värmeproduktionen uppmuntras i första hand skogsflis och biprodukter från skogsindustrin. Strategin lägger dock inte fram några nya konkreta politikåtgärder för större flis användning i el- och värmeproduktionen. Samtidigt går det åt mer skogsflis och biprodukter till den ökande produktionen av biodrivmedel inom transportområdet. Enligt strategin ska stödet till produktion av skogsflis finnas kvar, men det kommer också fortfarande att ges ut när flis tillverkas av virke som lämpar sig som råvara inom industrin. Det är ingen hållbar utväg eftersom stamved och annat virke som lämpar sig som råvara för industrin bör användas till produkter med högre förädlingsgrad.

Sammanfattningsvis kan det sägas att risken för att stamved används i energi- och drivmedelsproduktionen ökar, om man satsar kraftfullt på träbaserad energi. För det första är det inte önskvärt med tanke på klimatmålen. För det andra bör man i första hand använda stamved för produk-

Utlåtande FiUU 1/2017 rd **Avvikande mening sd, gröna, vänst**

ter med högre förädlingsgrad, och användningen för energiproduktion får inte stå i vägen för det målet. Därför måste fokus inom bioenergiområdet ännu starkare sättas på energiproduktion med hjälp av avfall och biprodukter (biprodukter från livsmedelsindustrin, avfall, biprodukter från jord- och skogsbruket). Vidare måste cirkulär ekonomi och delningsekonomi lyftas fram mer i energipolitiken och de måste ha inverkan på finansieringen av innovationer och användningen av offentliga investeringar. Idéer finns exempelvis i Sitras färdplan för cirkulär ekonomi.

Utfallet av stamvedsavverkningar enligt strategin kan uppgå till 79 miljoner kubikmeter på 2030-talet. Det är cirka 15 miljoner kubikmeter mer än i dag. Målet kan betraktas som hållbart i det hänseendet att skogarna utan vidare har så mycket virke som industrin behöver. Men för ansträngningarna att begränsa klimatförändringen, behålla biodiversiteten och vårda sjöar och vattendrag kan det vara till skada.

I strategin fokuseras åtgärderna för att minska utsläppen i hög grad på att minska utsläppen från trafiken, och ett av de viktigaste metoderna är att höja skyldigheten att distribuera biodrivmedel. Dessutom ska elbilarna stå för en större andel av bilparken. Det är en viktig aspekt att den höjda distributionsskyldigheten är kopplad till långsiktighet och stabilitet. Samtidigt är satsningen på biobränslen förknippad med ett flertal osäkerhetsfaktorer, exempelvis oljepriset, bioraffinaderiernas investeringskostnader, användningen inhemska respektive importerade drivmedel och den tekniska utvecklingen i övrigt. Målet för ökningen av elbilar är anspråkslöst, och man vill att vanliga personbilar ska tankas med biodrivmedel. Men kruxet är att personbilarna snabbt blir eldrivna med dagens teknik. Därför bör biodrivmedlen i första hand styras till dels tung trafik, dels sjötrafik och luftfart där det än så länge inte finns några andra kostnadseffektiva alternativ.

På kort sikt är den snabbaste vägen att minska utsläppen av växthusgas att de nuvarande drivmedlen inom trafiken ersätts med förnybara drivmedel eller drivmedel med mindre utsläpp än dagens drivmedel. På längre sikt räcker det inte med att en större andel alternativa drivmedel är den enda metoden för att minska utsläppen från trafiken. På årsbasis är förbrukar trafik och transporter så mycket energi att det inte går att tillgodose hela energibehovet med förnybara råvaror. Därför behöver vi en tydligare uppfattning om hur vi ska gå vidare med utsläppsminskningen när distributionsmålet på 30 procent är uppnått. En snabb ökning av eldrivna bilar har den fördelen att energieffektiviteten i trafiken förbättras avsevärt eftersom elmotorer är ungefär tre gånger så effektiva som förbränningsmotorer.

På sikt kan det alltså vara en risk att göra så stora satsningar på biobränslen för att minska utsläppen från trafiken, särskilt om utvecklingen i andra länder mer riktas in på elbilar. Det är mycket sannolikt att trafiken elektrifieras snabbt på medellång sikt. Så också Finland bör gardera sig bättre för den snabba utvecklingen. Dessutom gäller det att ta hänsyn till att människors mobilitetsbehov förändras och kan påverkas och att kollektivtrafiken växer.

Trafiken spelar en betydande roll för utsläppsminskningarna inom bördefördelningssektorn. Samtidigt kommer andra sektorer, bland annat jordbruk, lindrigare undan. Det vore önskvärt med ett lite mer ambitiöst angreppssätt i framför allt jordbruks- och byggsektorn. Också minskad energianvändning och ökad energieffektivitet kommer alltför mycket i skymundan.

Utlåtande FiUU 1/2017 rd
Avvikande mening sd, gröna, vänst

Strategin skulle vinna på att mer kraftfullt understryka sambandet med innovationer, sysselsättning, ekonomisk tillväxt och tekniker som genererar större världsmarknad. Som det är nu stöder sig strategin i stor utsträckning på biodrivmedel, som kanske inte riktigt står i fokus i den globala energiomställningen. Det vägvalet kan påverka Finlands exportmöjligheter. Om vi vill ha bättre exportutsikter måste ambitionsnivån höjas också för andra energitekniker. Annars är det risk för att Finland sjabblar bort sina möjligheter att ligga i framkant vad gäller teknikexport.

Strategin har stor inverkan på statsfinanserna. Finansministeriet bedömer att den innehåller nya anslagsbehov till ett belopp på drygt en miljard euro och att statens inkomster sjunker med nästan 1,5 miljarder euro. Följaktligen är det av största vikt att se till de ekonomiska effekterna av styrmedlen och effektiviteten och att styrmedlen sätts in på ett klokt sätt. Vad vi i synnerhet behöver är moderna marknadsrelaterade styrmedel med betydligt lägre kostnader för staten. Dessutom måste kostnadskalkylen för strategin beakta möjligheterna att exportera ren teknik. Utsläppsminskningar handlar inte bara om kostnader utan också om möjligheter att växa.

Avvikande mening

Vi föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 14.3.2017

Krista Kiuru sd
Timo Harakka sd
Maria Tolppanen sd
Pia Viitanen sd
Touko Aalto gröna
Ozan Yanar gröna
Kari Uotila vas